

Informatieblad

mei 2016

Schadelijke traditionele praktijken

Schadelijke traditionele praktijken zijn huiselijk geweldsvormen, verminking en onderdrukking, die voortkomen uit orthodoxe of conservatieve tradities en strikte opvattingen over seksualiteit en man/vrouwrollen. Schadelijke traditionele praktijken beperken mensen in hun rechten en vrijheden en zijn daarmee ook een schending van de mensenrechten.

Uitingsvormen van schadelijke traditionele praktijken zijn:

- Eergerelateerd geweld
- Huwelijksdwang en achterlating (in land van herkomst)
- Huwelijksgevangenschap: vastzitten in een religieus huwelijk (ook na echtscheiding)
- Leven in gedwongen isolement (verborgen vrouwen)
- Vrouwelijke genitale verminking (vrouwenbesnijdenis)

Situatie in Rotterdam

In Rotterdam kunnen burgers en professionals schadelijke traditionele praktijken melden bij het meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond. In Rotterdam waren er 215 geregistreerde gevallen van schadelijke traditionele praktijken tussen 2013 en 2015. Deze gevallen variëren van meldingen huwelijksdwang en achterlating tot algemene casuïstiek van eergerelateerd geweld.

Eergerelateerd geweld

Bij eergerelateerd geweld gaat het om de achterliggende redenen van het geweld. Het motief is daarbij gelegen in het collectieve gedachtegoed van een bepaalde gemeenschap. Volgens (traditionele) gedragscodes is het in geval van dreigend of feitelijk gezichtsverlies bij bepaalde gemeenschappen geoorloofd om geweld te gebruiken als de eer of goede naam in het geding is of dreigt te raken. De (schoon) familie kan hiermee instemmen, of soms onder morele druk, actief aan meewerken. Er is dan niet één pleger, maar er zijn meerdere plegers of medeplichtigen. Eergerelateerd geweld kan vanwege de bemoeienis van familieleden (tot ver over landsgrenzen heen) zeer complex in elkaar steken en kan onder bepaalde omstandigheden een hoog escalatiegevaar (inclusief tijdsdruk) met zich meebrengen.

Geweld als gevolg van schadelijke tradities en van (dreigende) schending van de eer van man/familie of gemeenschap gaat gepaard met fysiek en geestelijk geweld zoals stelselmatig vernederen en onderdrukken, schelden, slaan, schoppen, dreigen, chantage en grote druk uitoefenen op een gezinslid, meestal (jonge) vrouw. In het ergste geval wordt een slachtoffer bedreigd of zelfs vermoord om de eer van de familie te herstellen.

Openheid doet de deur dicht

Een professional moet bij deze zaken extra rekening houden met factoren, die tot (meer) schade en gevaar voor het slachtoffer zouden kunnen leiden. Goedbedoelde acties in dergelijke situaties kunnen juist tot gevolg hebben dat de deur nog meer sluit. Vooral in gesloten gezinnen en gemeenschappen en wanneer deze uitsluitend op de eigen groepscultuur of religieuze overtuiging gericht zijn, kan het risico voor de jongere juist toenemen. Door een gesprek met bijvoorbeeld de school, kunnen de ouders wellicht gealarmeerd raken en besluiten om hun dochter eerder van school te halen en versneld uit te huwen (in het land van herkomst). Het is dan raadzaam – in tegenstelling tot stap 3 van de meldcode -niet direct (zelf) een gesprek met de ouders te voeren, maar advies te vragen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (telefoonnummer 0800-2000).

Signalen eergerelateerd geweld

- beperkte bewegingsvrijheid van jongere of vrouw
- opmerkelijke controle door familieleden
- (dreiging van) verstoting
- gedwongen uithuwen en neef/nicht huwelijk
- wegsturen van een familielid naar land van herkomst of naar familie in een ander land
- verhuizen of terugkeren naar land van herkomst
- meenemen van kinderen door ex-echtgenoot of familie
- lijfstraffen en opsluiting in huis
- extreme angst voor roddel door omgeving
- opmerkelijk vermijdingsgedrag en afwijzing van de professional

Huwelijksdwang en achterlating

Van huwelijksdwang is sprake wanneer een jongen of een meisje zich heeft uitgesproken bij een professional of in de eigen omgeving niet te willen trouwen met degene, die door de ouders/familie is uitgezocht als toekomstige huwelijkspartner. Iemand dwingen te trouwen is wettelijk niet toegestaan en strafbaar. Van achterlating is sprake als de ouders beslissen dat hun kind/de jongere tegen diens wil in, beter af is in het land van herkomst.

Achterliggende motieven van huwelijksdwang en achterlating

In sommige culturen zijn de ouders van mening dat het hun ouderlijke plicht en verantwoordelijkheid is om een passende partner voor hun kind te zoeken. Sommige ouders weten zich geen raad met hun opgroeiende puber. Bijvoorbeeld: dochter gaat naar mening van de familie te veel met jongens om, er is sprake van seks (voor het huwelijk), de maagdelijkheid staat op het spel, kuisheidsregels worden overtreden. Huwelijksdwang en achterlating kan als maatregel ook gehanteerd worden in geval van homoseksualiteit (vooral bij zonen/jongens), het verkeerde pad opgaan, drugs gebruiken of al verslaafd zijn. Deze dwingende maatregel heeft dan tot doel de jongere in het gareel te houden door hem of haar verantwoordelijkheid te geven van een eigen gezin.

Signalen huwelijksdwang en achterlating

- een jongere of vrouw heeft of krijgt (zichtbaar) te maken met beperking van de bewegingsvrijheid
- niet meer op school verschijnen of vaak verzuimen
- zich anders kleden
- merkbare en toenemende druk, bedreiging en verscherpte controle door familieleden/ophalen van school of werk
- merkbare angst voor roddel en voor reactie van ouder(s)
- geen beschikking over eigen reisdocument/paspoort
- mag niet meer op internet of GSM is afgenomen
- er is sprake van (dreiging) van verstoting
- uithuwelijking van een familielid/zus/nicht
- opsluiting in huis
- bedreigingen en fysiek geweld
- bericht van verhuizing naar bijvoorbeeld het land van herkomst na bemoeienis van hulpverlening of school

Huwelijkse gevangenschap¹

Huwelijkse gevangenschap betekent dat vrouwen tegen hun wil getrouwd blijven in een religieus huwelijk of daartoe worden gedwongen. Er kan ook sprake zijn van een echtscheiding voor het burgerlijk huwelijk naar Nederlands recht. Dit, terwijl men niet kan scheiden in de zin van het religieuze huwelijk of burgerlijke huwelijk dat is afgesloten in het land van herkomst van een of beide partijen.

En omdat een van beide partijen niet mee wil werken (dit is in de meeste gevallen de man).

Signalen huwelijkse gevangenschap

- de vrouw geeft aan niet los te komen van haar echtgenoot vanwege een religieus huwelijk
- de vrouw geeft aan angst te hebben haar kinderen aan ex-man of schoonfamilie te verliezen
- de vrouw geeft aan geen nieuwe relatie aan te kunnen gaan zonder daarop door haar gemeenschap te worden aangekeken
- de vrouw kan in het land van herkomst gezien worden als overspelige vrouw
- de vrouw geeft aan zich beknot te voelen in haar vrijheid om bovenstaande redenen
- de vrouw kan geen eigen reisdocument verkrijgen zonder toestemming van de (ex)man

Leven in gedwongen isolement (verborgen vrouwen)

Verborgen vrouwen leiden onder dwang een geïsoleerd bestaan. Deze vrouwen zijn voor de buitenwereld vaak nauwelijks of niet zichtbaar. Zij vragen niet om hulp, omdat zij de weg niet weten, de taal niet of onvoldoende spreken en/of uit angst voor man en familie. Het (zedelijke) gedrag van de vrouw/meisje is van grote betekenis voor de (goede) naam en eer van de familie/gemeenschap.

Een vrouw die tegen haar wil niet of nauwelijks buiten komt, is ook niet of nauwelijks zichtbaar voor de buitenwereld. Juist haar afwezigheid biedt aanknopingspunten voor het leggen van contact door bijvoorbeeld: scholen, ouderconsulenten, (jeugd) verpleegkundigen, huisartsen, activeringsconsulenten en buurtbewoners. Oplettende professionals zullen zich afvragen waarom moeder of echtgenote nooit alleen komt of waarom altijd alleen de man verschijnt.

Vrouwelijke genitale verminking (Vrouwenbesnijdenis)

Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV), ofwel meisjes of vrouwenbesnijdenis is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen, waar geen medische noodzaak voor is. VGV komt voor in ruim dertig landen in Afrika en het Midden Oosten. In Nederland wordt VGV beschouwd als een vorm van kindermishandeling. VGV is dan ook strafbaar. Een meisje uit een land waar veel vrouwen worden besneden, loopt mogelijk een risico zelf besneden te worden, wanneer zij op vakantie gaat naar het land van herkomst, wanneer er geruchten zijn over een komende besnijdenis of wanneer het gezin verhuist.

Wanneer u sterke vermoedens hebt van een reeds uitgevoerde besnijdenis kunt u contact opnemen met Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond en vragen naar de aandachtsfunctionaris VGV (telefoonnummer 0800-2000).

Wat kunt u doen?

Alle vermoedens en concrete casussen van dreigende schadelijke traditionele praktijken vragen om extra oplettendheid van de professional en aandachtfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling. De medewerkers van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond zijn getraind en hebben ervaring in het herkennen van signalen van schadelijke traditionele praktijken. Complexe casuïstiek wordt door het multidisciplinaire Kernteam Eergerelateerd geweld (KEG) opgepakt. In het KEG zitten deskundige vertegenwoordigers van de politie, Arosa opvang, het Openbaar Ministerie en Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond. In geval van achterlating werkt gemeente Rotterdam samen met het 'Landelijk Knooppunt huwelijksdwang en achterlating'.

Heeft u advies nodig bij een vermoeden of bij twijfel van schadelijke traditionele praktijken? Neem dan contact op met medewerkers van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (telefoonnummer 0800-2000) of met een hulpverlenende instantie die ervaring heeft met deze problematiek. Bij acuut gevaar belt u 112.

**Rotterdam
Rijnmond**

¹ Bron: Rapport zo zijn we niet getrouwd (Verweij Jonker 2015)